

СЁЗЛЮК

Баш руханий — Алланын огюнде Исраиль халкыны такъдим эткен баш руханий. Онын урбасы бунин темсили эди, хусусан устюнде он эки дегерли ташы олган кокрек торбасыдыр. Шу ташлар устюнде он эки Исраиль къабилесинин адлары язылган эди.

Васиет — Синай дагъында Алла Мусанен бутюн еудий халкына васиет берди. Алла еудийлерге яхшылыкъ япаджагъына, оларны душманлардан къорчалайджагъына ваде берди. Амма еудийлер де Онъа садыкъ олып, Къанунда язылган Алланын ирадесини беджермек кереклер. Бу Васиетке, онын япылмасы акъкъында тариф эткен китаплар топламына киби, «Эски Васиет» дейлер. Пейгъамберлер Алла адамларгъа «Янъы Васиет» береджеги акъкъында айта эдилер. Бу Васиет Иса Месихнин олюми ве тирилюви ярдымынен япылгъаны акъкъында Инджиль китабында икяе этиле. Бу Васиет акъкъында Янъы Васиетнин китаплары тариф эте. Энди Алланын халкы — догъган ерине бакъмайып, Месихке иман этип, Онын огретювине коре яшагъан адамларнын эписи.

Васиет Сандыгъы — израиллернин эсас азизлиги: агъачтан япылып алтыннен къапланган мукъаддес Сандыкъ. Шу Сандыкъта устьлеринде Он Эмир язылган таш левалары сакълана эдилер. Оларны Рабби Синай дагъында, еудий халкына васиет бергенде, Мусагъа берген эди. Сандыкъ башта Мескеннин, сонунда Сарайнын Энъ Мукъаддес Еринде тура эди. Израиллер оны, устюнде санки де Рабби отургъан, падиша тахты ерине коре эдилер.

Васиетнин таш левалары — устьлеринде Он Эмир (Исраиль халкына Алладан берильген эсас эмирлер) язылган таш левалардыр.

Оларны Рабби Синай дагъында, Израильнен англашма тизгенде, Мусагъа берген эди. (Чыкъыш 20; 34; Текрар 5; 10)

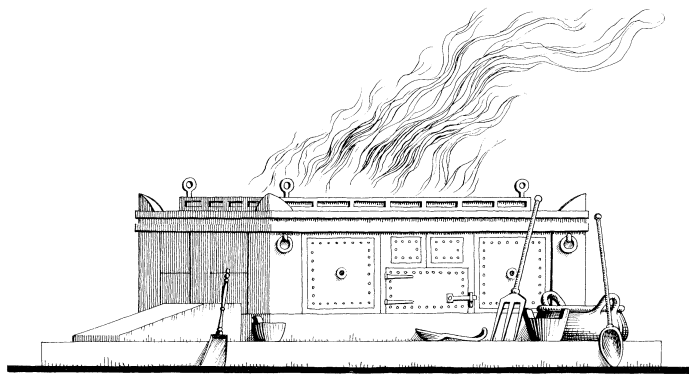
Еудийлернинъ байрамлары — израиллилер эсас учъ байрамны къайд эте эдилер: Мысырдан чыкъкъанларыны хатырлаткъан Песах Байрамы, Биринджи Махсул Байрамы (махсул джыймагъа башлагъанларында), Чалашлар Байрамы (махсул джыймакъны битиргенлеринде). Ондан гъайры олар даа Одеме Кунюни къайд эте эдилер. Шу куню бутюн халкъ аштан вазгечип, Алладан озъ гуналарынынъ багъышланмасыны сорай эдилер. (Чыкъыш 23.14-19; Текрар 16.1-17)

Керувлар — мелеклернинъ хусусий бир чешити. Китапта Керувлар Аллагъа якъын ве онынъ тахты янында хызмет эткен неселерни киби тасвирлей. Онынъ ичюн Керувларнынъ ресимлери Мескенде ве Сарайда бар эдилер.

Къандиль — Мескенни, сонъундан исе Алла Сарайынынъ ичини ярыкълатмакъ ичюн къулланылгъан еди ягълы чыракълы къандиль. (Теврат: Чыкъыш 25.31-40)

Къурбан ери — бир тепелик, онынъ устюнде къурбан чалынгъан айванларнынъ бутюнине я да бир къысмыны якъа эдилер. Къурбан ери эксериетнен ташларнен япыла эди, амма Корюшов Чадырында еринден авуштырмагъа мумкюн олгъан, тахтадан япылып демирнен

кѡаплы сою бар эди. Ондан гѡайры махсус кѡокѡулы отларны якѡмакѡ ичюн, демирден япылгѡан кучюк кѡурбан ерлери де бар эди. (Теврат: Чыкѡыш 27.1-8)

Кѡурбан чалув ве бахшыш кетирюв — Мусанынѡ кѡануны боюнджа еудийлер Аллагѡа кѡурбан кетире эдилер. Айванны сойып, бир кѡысмыны я да бутюнени кѡурбанлыкѡ ерине кѡойып якѡа эдилер. Эгер эт кѡалса, оны адамлар озьлери ашай эдилер. Мусанынѡ заманындан башлап, Алла кѡурбанлар тек бир ерде кетирильгенини талап эте: башта Корюшюв Чадырында, сонѡ Алланынѡ Сарайында. Кѡурбан чалмагѡа тек руханийлернинѡ акѡкѡы бар эди. Айванлардан гѡайры, отьмек, шарап, зейтюн ягѡы, берекетнинѡ биринджи мейваларыны бахшыш оларакѡ кетире эдилер. Кѡурбанларнынѡ ве бахшышларнынѡ бир кѡач чешити бар эди: гунадан арынмакѡ ичюн, Алланынѡ яхшылыкѡлары ичюн, сѡз бергени ичюн, озь истегинен кетирильген кѡурбан я да бахшыш. Бойле кѡурбанлар ве бахшышлар Алланен бирликте адамнынѡ ашагѡан ашы киби эди. Ондан гѡайры, руханийлер ве левийлилер бу ашларны ашап яшай эдилер.

Мелек — Аллагѡа хызмет эткен ве Онынѡ эмирине коре адамларгѡа ярдым эткен ве Алланынѡ ирадесини хабер эткен рухий несне. Базы энѡ эмиетли мелеклернинѡ Инджильде адлары бар — Микаэль, Джебраиль. Мелеклернинѡ бир кѡысмы бир заманларда Аллагѡа кѡаршы исьян котердилер ве Иблисинѡ тарафына кечип, Аллагѡа табынмакѡтан вазгечтилер. Ойле мелеклерге «Иблиске бойсунгѡан мелеклер» деп айталар.

Он пайда бир пай — берекетнинг он пайда бир пайы. Исраиллиер оны Раббиге бахшыш оларакъ руханийлерге бермек керек эдилер. Бу пай Сарайнынъ кечинмесине, руханийлернингъ ашларына ве озьлерини бакъып оламагъан адамларгъа ярдым оларакъ масраф этиле эди. (Текрар 26.1-15)

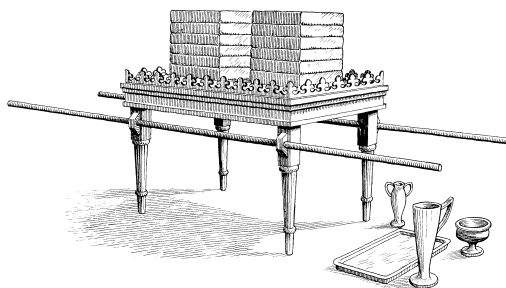
Раатлыкъ куню — исраиллиернингъ мукъаддес куню. Шу кунни олар бир тюрлю иш япмайып, Аллагъа багъышламакъ керек эдилер. Айны шекильде единджи йыл да хусусий олып, шу йылы топракъ ишленильмейджек эди. Еди кере еди йыл кечкен сонъ, элинджи йыл юбилей йылы деп илян этиле эди. Шу йылы борджлар багъышлана эди, топракъ исе эвельки сабыларына къайтарыла эди.

Савут — Мескеннингъ азбарында тургъан буюк бакъыр савут. Аллагъа хызметлерини башламаздан эвель, руханийлер шу савутта абдест ала эдилер.

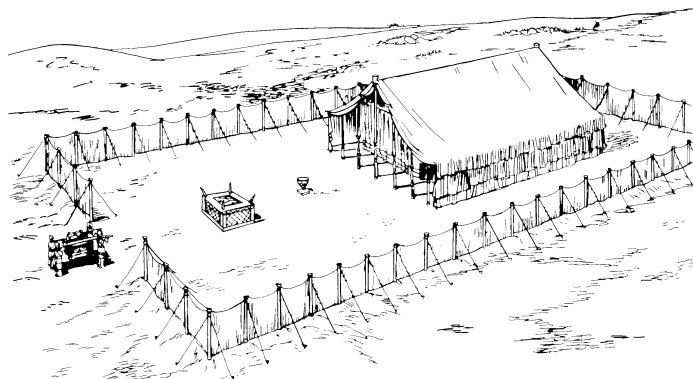
Синай — Синай сахрасындаки (земаневий Мысырда) дагъ. Шу дагънынъ устюнде Алла Мусагъа Он Эмирни багъышлагъан эди. Корюнгени киби, бу дагъ къадимий заманларда даа Хорев деп адлана эди, бугунъ исе о, Джебель-Муса деп адлана.

Сион — Ерусалим шеэри ерлешкен байырлардан бири. Шунинъ ичюн «Сион» дегенде, эксериятнен Ерусалим козьде тутула. Кочьме манада исе Алланен бирликте инсафлылар яшайджакъ коктеки Ерусалим шеэри.

Теклиф пителери ичюн стол — башта Мескеннингъ, сонъунда Сарайнынъ ичинде тургъан стол. Руханийлер онынъ устюне даима, Раббиге бахшыш оларакъ, он эки пите къоя эдилер. (Теврат: Чыкъыш 25.23-30)

Чадыр (Корюшюв Чадыры) — ерини денъиштирмеге мумкюн олгъан буюк Мукъаддес Чадыр. Алланынъ эмирине бойсунып, исраиллилер оны ясап, сахрада юргенлери вакътында озьлеринен алып юре эдилер. Чадырда Васиет Сандыгъы сакълана эди. Исраиллиернинъ ордусында бу ер Алланынъ Эви сайыла эди. Чадыр огюнде еудийлер Аллагъа ибадет эте ве къурбан чала эдилер. Сулейман Ерусалимде Алланынъ Сарайыны къургъан сонъ, Мукъаддес Ер анда коче.

Джузам — бу сёзнен Мукъаддес Китапта ялынъыз джузам хасталыгъы дегиль де, эр бир тюрлю тери хасталыгъы адлана. Бойле хасталыкъ адамны арамай эди, ве о, бутюнлей тедавийленмегендже, башкъа адамлардан айры яшамакъ керек эди.